

เทศน์เช้า วันที่ ๑๕ เมษายน ๒๕๔๘

พระอาจารย์สงบ มนฺตฺสฺนฺโต

ณ วัดสันติธรรมาราม ต.คลองตากต อ.โพธาราม จ.ราชบุรี

คูลี เห็นไหม ถ้าเราดูหนังละครแล้ว เราดูจบเรื่องแล้วเราก็ไม่อยากดูซ้ำ เพราะเราดูแล้วนี่ก็เหมือนกัน ชีวิตเราไง ชีวิตเราเกิดขึ้นมาก็เหมือนกับเล่นละครชาติหนึ่งๆ แต่เราเองเรายังไม่จบละครนั้นเราก็อยากดู อยากเล่น อยากสนุกไป

ชีวิตก็เหมือนกัน เกิดมาแล้วใช้ชีวิตหนึ่งเหมือนหนังเหมือนละครเลย โลกนี่คือละคร เกิดมาชีวิตหนึ่งก็เป็นละครอันหนึ่ง แต่ละครอันนี้มันเป็นความจริงกับชีวิตเรา เพราะมันจริงตามสมมุติ มันจริงตามสมมุติ แล้วเรายู่กับสมมุติอย่างนี้ไป อยู่กับสมมุติไปแล้วเราก็มีความอยาก มีค้นหาความทะยานอยากไปกับชีวิตนี้หมดเลย ธรรมะไง ธรรมะเข้ามาให้เห็นสัจจะความจริง พอเห็นสัจจะความจริงแล้ว ชีวิตก็คืออย่างนี้ ชีวิตก็เป็นอย่างนี้ มันเกิดมาโดยธรรมะ โดยกรรม โดยการกระทำ แต่เราจะสร้างอย่างไรให้มันเป็นคุณงามความดี

มันอยู่ที่มุมมองนะ คูลีดูคนที่เขาเสพ เขาอยู่ในกามคุณ เขาบอกเขามีความสุขมากเลย ไอ้พวกถือศีลจะมีความสุขได้อย่างไร พวกถือศีลมาแห่งๆ แล้งๆ จะมีความสุขได้อย่างไร? เขาก็มองมุมมองของเขา

แต่ไอ้คนถือศีลมองกลับไปนะ ไอ้พวกนั้นทำไมมันเหมือนหมาบ้า ทำไมมันเหมือนหมาจิ้งจอก มันเขาไม่รู้จักจบ มันเขา มันคันนะ ก็รูปรสกลิ่นเสียงมันของใหม่ตรงไหน? มันของเดิมๆ ของเก่าๆ แล้วมันก็ไปเกาะของมันอยู่อย่างนั้นแหละ เกาะให้เลือดออกซิบๆ แล้วก็ว่ามีความสุขไป เวลาเลือดออก คันแล้วเลือดออก แหม มีความสุขมาก

ผู้มีศีลมองผู้ที่อยู่ในกามคุณเขามองอย่างนั้น มันอยู่ที่หัวใจ อยู่ที่มุมมอง อยู่ที่เราได้ศึกษา ธรรมะขนาดไหน ถ้าเป็นธรรมะขึ้นมานะ ผู้ถือศีลเขาว่าแห้งแล้ง แต่ในธรรมผู้ถือศีลเป็นผู้ที่เตรียมตัว เตรียมตัวเฉยๆ นะ ผู้มีศีล ศีล สมาธิ ปัญญา ถ้ามีสมาธิขึ้นมามันมีต้นทุน เราถือศีลเหมือนกับเวลาเราเกิดมาทุกคนอยากร่ำอยากรวย อยากเป็นเศรษฐี อยากมีฐานะต่างๆ แล้วมัน

เป็นไปตามความจริงไหม? แต่ถ้ามันเป็นตามความจริงอย่างนั้น เพราะเขาสร้างบุญกุศลของเขา
มา

เขาสร้างบุญกุศลของเขามานะ คุณชีวิตรุ่งอรุณ ชีวิตเด็กๆ รุ่งอรุณ ชีวิตเกิดขึ้นมารุ่งอรุณ
แล้วชีวิตนี้เกิดขึ้นมาคาบซ้อนเงินซ้อนทองมา ชีวิตนี้เกิดขึ้นมาทุกข์จนเจ็บใจ นี่ชีวิต แต่เกิดมา
พ่อแม่คนไหนก็รักลูกหมดเลย เพราะลูกเกิดขึ้นมาใครจะไม่รัก แต่กรรม เห็นไหม ในสมัยพุทธ
กาลเวลาเกิดขึ้นมาเอาลูกไปทิ้งกัน เพราะอะไร? เพราะว่าไปคูพราหมณ์ ไปคูหมอ หมอบอกนี้
เกิดมาแล้วอชาตศัตรูให้เอาไปทิ้ง เพราะอะไร? เพราะจะฆ่าพ่อจะอะไร เขาคูโหรคูอะไรเขาจะ
ไปทิ้งกัน

ชีวิตรุ่งอรุณ เห็นไหม ถ้าคนเขาเชื่อกันเขาก็เอาไปทิ้งกัน เขาก็พยายามเพื่อจะหลบหลีก
กัน แต่มันก็หลบหลีกไม่ได้หรอก นี่ชีวิตรุ่งอรุณ ชีวิตตั้งแต่เด็กๆ ชีวิตตั้งแต่โตขึ้นมาเป็นวุฒิ
ภาวะโตขึ้นมาเป็นวัยรุ่น เป็นผู้ใหญ่มานี้ สิ่งที่มีชีวิตขึ้นมา แล้วเราดำรงชีวิตอย่างไร? ถ้า
ดำรงชีวิตอย่างนี้มันก็สะสม สะสมอยู่ที่การกระทำ เราทำดีทำชั่วล่ะ? ทำดีทำชั่วทำมาจากอะไร?
ใจคึกใจคะนอง ใจคึกคะนองหมายถึงว่ามันคิดดีคิดชั่ว ถ้าคึกคะนองคิดขึ้นมา ความคิดมาจาก
ไหน? ความคิดมาจากแรงขับ แรงขับคือตัณหาความทะยานอยาก ถ้าแรงขับนั้นเป็นแรงขับที่ดี
มันจะทำสิ่งที่ดีๆ

คุณผู้สัจจกมวัยรุ่นบางคน เอ๊ะ! ทำไมวัยรุ่นพวกนั้นหรือว่าสังคมนั้นเขาคิดได้อย่างนี้?
เพราะเราคิดไม่ถึงไง เราคิดไม่ได้ไง เราคิดสิ่งที่เป็นบาปอกุศลในหัวใจเราไม่ได้ไง ทำไมเขาคิด
ของเขาได้ ทำไมเขาทำของเขาได้ นี่มันแรงขับอันนั้น ถ้าแรงขับมันเป็นอกุศล แต่ถ้าดวงใจที่เป็น
กุศลมันคิดอย่างนั้นไม่ได้ไง มันคิดแต่เรื่องสิ่งที่ดีๆ สิ่งที่ดีๆ นี่มันออกมาจากแรงขับ ออกมาจาก
ความคิดอันนี้ ออกมาจากเริ่มต้นอันนี้ แล้วถ้าเราเข้าไปควบคุมมัน เราควบคุมมัน แล้วใคร
ควบคุมมันได้ล่ะ?

คุณผู้สัจจกมวัยรุ่นมือเทคโนโลยี เห็นไหม มันอยู่ที่แผงควบคุมอันนั้น แผงควบคุมเขา
ต้องเก็บไว้ในที่ปลอดภัยเพื่อจะไม่ให้คนเข้าไปยุ่งเข้าไปเกี่ยวกับการนั้น นี่ก็เหมือนกัน จิต จิตอยู่
ที่ไหน? จิตอยู่ที่ไหน? เกิดมานี้ธรรมะสอนว่าคนเกิดมามีกายกับใจ กายกับใจ กายกับใจก็อยู่ใน
ความรู้สึกของเขา นี่เวลาว่าเสียความรู้สึก กระทบกระเทือนความรู้สึก เจ็บปวดนักความรู้สึก
แล้วความรู้สึกจะแก้ไขอย่างไรล่ะ? มันทำไม่ได้หรอก มันทำได้แค่หันทับหญ้า

ก่อนที่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าจะเกิดขึ้นมา เจ้าลัทธิต่างๆ บอกว่าควบคุมไม่ได้ เป็นพระอรหันต์ พระอรหันต์นี่เป็นความคิดความนึกเฉยๆ มันไม่เป็นความจริง ถ้าเป็นความจริงนะ เหตุใดเป็นพระอรหันต์ เหตุใดเป็นสิ่งที่เป็นการกระทำ เหตุใดเป็นสิ่งที่ชำระล้าง มันต้องพูดถึงเหตุ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าสอนต้องทำอย่างนี้ เหตุเกิดจากตรงนี้ เหตุเกิดขึ้นมาจากทำความเข้าใจขึ้นมาก่อน สิ่งที่เกิดสงบขึ้นมา ถ้าจิตไม่สงบขึ้นมาความคิดเป็นโลกทั้งหมดเลย เป็นโลกีย์ปัญญา ปัญญาความคิดของโลก ความคิดจากกิเลส กิเลสพาใช้ไป

เราจะไปเรียนมาวิชาการสูงส่งขนาดไหน วิชาการจะเก่งกล้าขนาดไหน ไลน์สไตนัยยังบอกเลยว่า ถ้าเปลี่ยนนับถือได้จะนับถือศาสนาพุทธ เขาควบคุมแล้วเขาเป็นเจ้าของทฤษฎีนะ ทฤษฎีสัมพัทธภาพเขาเป็นคนคิดขึ้นมาทั้งหมดเลย แต่เขาก็ไม่สามารถชำระตัวเองได้หมด เขาไม่สามารถชำระกิเลสได้ เขาไม่สามารถเข้าถึงแสงควบคุมไฟฟ้าอันนั้นได้ เขาไม่สามารถเข้าไปควบคุมแสงความรู้สึกรู้สึกของเขาได้ เพราะอะไร? เพราะเขาทำสมาธิเข้าไปไม่ได้ ความคิดต่างๆ ถึงเป็นโลกีย์ปัญญาไป ปัญญาที่ว่ามีความคิด มีความเก่ง มีความสามารถ นี่เป็นปัญญาของโลก เป็นปัญญาการดำรงชีวิต เป็นปัญญาการค้นคว้าในโลกนี้ เป็นสมบัติของโลกนะ

แต่ถ้ามานมยปัญญาจะเกิดขึ้นมา นี่มันต้องมีสัมมาสมาธิก่อน เพราะอะไร? เพราะสมาธิถ้ากิเลสไม่สงบตัวลง จิตเราเป็นสมาธิไม่ได้ ที่เราทำสมาธิกันไม่ได้อยู่นี้เพราะกิเลสเรามันแก้กั๊ก กิเลสเรามันเข้มแข็ง พอกิเลสเราเข้มแข็งมันก็คิดจินตนาการของมันไป มันก็คัดค้านของมันไป มันมีความลังเลสงสัยของมันไป มันต่อต้านของมันตลอดไป กิเลสเราต่างหากทำลายเรา แต่เราไม่รู้เลย

เวลาเราประพฤติปฏิบัติ ทำไมทำยากอย่างนั้น ทำไมปฏิบัติยากอย่างนี้? เพราะธรรมชาติของสูงมาก คุณดูอย่างยา นี่เวลาตำรา ยาอยู่ในร้าน อยู่ในโรงพยาบาล เราไม่ได้กินมันยากก็อยู่เฉยๆ เวลาเราเจ็บไข้ได้ป่วย เวลาเจ็บไข้ได้ป่วยมันเกี่ยวกับยาไหมล่ะ? เจ็บไข้ได้ป่วยเพราะร่างกายเราเสื่อมโทรมไป นี่มันเจ็บไข้ได้ป่วยจากเรา กิเลสก็เหมือนกัน กิเลสมันอยู่ในหัวใจตลอดเวลา แต่ธรรมชาติมันเป็นยาจากข้างนอก ธรรมชาติเป็นยาของพระพุทธเจ้าไง อยู่ในพระไตรปิฎก อยู่ในครูบาอาจารย์ เหมือนกับยาอยู่โรงพยาบาล ยาอยู่โรงพยาบาล ยาอยู่ในร้านค้ายากับเราเราต้องไปซื้อยา เราต้องไปหาหา เราต้องเอายามากิน

ธรรมะก็เหมือนกัน เวลาทำความสงบของใจขึ้นมา กว่าจะสงบขึ้นมามันมาจากไหน? แต่กิเลสไม่ต้องพูดถึงมันนะ กิเลสมันอยู่ในหัวใจ แรงขบมืออยู่ตลอดเวลา ถ้าแรงขบมืออยู่ตลอดเวลาอย่างนี้ เวลามันขบออกไปมันถึงเป็นความฟุ้งซ่าน มันถึงเป็นความสงบของใจไม่ได้ ถ้าทำสมาธิขึ้นมาได้ นี่มีสติขึ้นมา ควบคุมมันๆ นี่สติควบคุมจนกิเลสมันเบาตัวลง กิเลสมันยุบยอบลง กิเลสมันเหมือนหินทับหญ้าไว้ สมาธิถึงเกิดขึ้นได้ ถ้าสมาธิเกิดขึ้นได้ นี่ถ้าความคิดของโลกความคิดอยู่ที่ใดกิเลส กิเลสมีอำนาจในความคิดนั้น ความคิดโลกก็ปัญหาญามันมีตัวตน มันมีอิโก้ มันมีความยึดมั่นของมัน มันคิดอย่างไรมันไม่เป็นธรรมหรือ เป็นธรรมไปไม่ได้

แต่ถ้ามีสมาธิขึ้นมา นี่มันเป็นสากล จิตเป็นสมาธิมันเป็นสากล สิ่งที่เป็นสากลแล้ว เพราะกิเลสมันสงบตัวลงมันถึงเป็นอิสระชั่วคราวไง อิสระชั่วคราว หินทับหญ้าชั่วคราวใช่ไหม? ถ้าหินทับหญ้าชั่วคราว แล้วคนที่ฉลาด คนที่มีครูบาอาจารย์ฉลาดจะพาออกวิปัสสนา ถ้าวิปัสสนามันจะได้ประโยชน์ของมันขึ้นมา ถ้าได้ประโยชน์ขึ้นมามันเป็นความสะอาด มันไม่เป็นความคิด โดยกิเลส ไม่เป็นโลกก็ปัญหา ไม่ใช่ปัญหาแบบโลก

ปัญหาแบบของเรามันเป็นปัญหาที่อิสระขึ้นมา ปัญญาอย่างนี้เกิดขึ้นมาได้อย่างไร? ถ้าไม่มีการจุดประกาย ไม่มีการฝึกฝน ปัญญาอย่างนี้เกิดไม่ได้ ปัญญาเกิดเองไม่ได้ ถ้าปัญญาเกิดเองฤทธิชีพรต้องเป็นพระอรหันต์หมดแล้ว องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าไม่ต้องไปศึกษากับใคร เพราะเขามีสมาธิอยู่แล้ว เขาเหาะเหินเดินฟ้าได้ ปัญญาอันนี้ต้องเกิดขึ้นมาจากการฝึกฝน แล้วฝึกฝนใครเป็นคนพาฝึกฝน การฝึกฝนต้องมีอำนาจวาสนา เหมือนกับการถูกคิดใจ มีความสำนึกใจ มีความจับผิดตัวเอง สิ่งนี้เป็นสิ่งที่ไม่ดีเนาะ สิ่งนี้คิดขึ้นมาคิดขึ้นมาจากไหนเนาะ

ความคิดเรา ดูสิเวลาว่าโลกนี่คือละคร ชีวิตนี้เกิดตายๆ มาอย่างนี้ แล้วทำไมเราไม่มีสติเลย ถึงมีสติมันก็เป็นสติเรื่องโลกๆ สติแบบว่าเศร้าใจ เศร้าสร้อยแล้วคอตกลง ชีวิตนี้แก้ไขไม่ได้ ชีวิตนี้เกิดมาก็ต้องตายไป เราก็ทำบุญกุศลไปสภาวะแบบนั้น แต่ถ้าผู้ที่มีธรรม เวลาครูบาอาจารย์อยู่ในป่าในเขา เวลาเจ็บไข้ได้ป่วยมันจะตายไม่ยอมตายเลย เพราะอะไร? เพราะมันยังไม่จบสิ้นรู้นะ รู้ว่าเราวิปัสนามา มันขึ้นตอนขนาดไหน เรามียาขึ้นมาเรารักษาตัวเองได้ขนาดไหนแล้ว แต่โรคมันยังไม่หายไง มันเบาลง มันทุเลาลง มันดีขึ้นมา

สิ่งนี้ดีขึ้นมา แต่โรคยังไม่หายเพราะอะไร? เพราะตัวตนยังมีอยู่ ยังจับต้องได้ ความรู้สึกยังมีอยู่ ถ้าความรู้สึกยังมีอยู่ ยังมีกิเลสอยู่ ยังไม่ยอมตาย อยากจะรักษาชีวิตนี้ไว้เพื่ออะไร? เพื่อ

ประพาศปฏิบัติให้ถึงที่สุดให้ได้ ถ้าถึงที่สุดได้ ชีวิตนี้คืออะไร? นี่จะเห็นสภาวะแบบนี้ เห็นจากผู้
ที่ประพาศปฏิบัติไป ถ้าปฏิบัติมันจะเข้าไปชำระล้างจากปัญญาอย่างนี้ ปัญญามันเกิดอย่างนี้ มัน
จับถึงว่าชีวิตนี้คืออะไร? ความคิดมาจากไหน? มันจะเห็นสภาวะอย่างนั้น แล้วมันจะทำความ
สะอาดขึ้นมา

ปัญญาอย่างนี้ปัญญาขณะตนเองต่างหาก ปัญญาควบคุมเข้าไปถึงแสงควบคุมวงจรของ
ชีวิตใจ อวิชชาปัจจัย สังขาร สังขารคือจิต อวิชชาปัจจัย สังขาร สังขารปัจจัย วิญญาณ
นี้ปัจจัยการไม่ใช่ความคิดแบบพวกเรานี้ละ ความคิดของเราเป็นความคิดแบบไฟฟ้าขั้วบวกขั้ว
ลบแล้วนะ เพราะอะไร? เพราะจิตกับขันธ์มันแสดงตัวออกมาแล้วมันถึงเป็นพลังงานขึ้นมา มัน
ถึงเป็นพลังงานขึ้นมา มันถึงเป็นภาพขึ้นมา

ความคิดเป็นสิ่งที่มีชีวิต สัตว์ที่มีชีวิต พืชที่มีชีวิต ความคิดก็มีชีวิตอันหนึ่ง ชีวิตหนึ่ง เกิด
ภพหนึ่ง ความคิดหนึ่งก็เป็นภพหนึ่ง เป็นความรู้สึกอันหนึ่ง ความรู้สึกนี้ก็เป็นความรู้สึก มันก็
ซับซ้อนมาที่ใจ แต่เวลาทำลายสิ่งนี้เข้าไป แสงวงจรไฟฟ้าโดนทำลายหมดเลย ขั้วบวกขั้วลบ โดน
ทำลายหมดเลย มันเป็นพลังงานของมันเฉยๆ พลังงานไฟฟ้าในอากาศ มันมีพลังงานของมันอยู่
ตลอดเวลา

นี่ก็เหมือนกัน ตัวจิต แสงควบคุมอยู่ตรงนั้นไง แสงควบคุมมันอยู่ที่อวิชชาปัจจัย สังขาร
รา สังขารปัจจัย วิญญาณ จากอวิชชาเป็นวิขาขึ้นมา วิขาเกิดขึ้นมาอย่างไร? วิขาเกิดขึ้นมา
ได้อย่างไร? วิขาอย่างหยาบอย่างละเอียดเข้าไป จากพลังงานไฟฟ้าที่มันเป็นขั้ว มันทำปฏิกิริยา
กันมันถึงออกเป็นความคิดที่หยาบมาก แต่พลังงานบริสุทธิ์ นี่จิตเดิมแท้ที่ส่องใส จิตเดิมแท้
จิตเดิมแท้ที่ส่องใส มันส่องใส มันมีพลังงานของมัน นี่มันจะย้อนกลับเข้าไปอย่างนั้น จะไปทำลาย
จิตดวงนี้ไง

ถ้าทำลายจิตดวงนี้ นี่โลกนี้คือละคร แล้วสิ่งที่เก็บข้อมูลจากที่มันต้องไปอยู่ในส่วนหนึ่ง
ของละคร อยู่ส่วนหนึ่งของโลกที่เวียนตายเวียนเกิดไปในวัฏฏะ มันได้ไปทำลายเชื่ออันนี้
หมดแล้ว ถ้าเชื่ออันนี้หมดแล้วมันจะไปกับละครได้ไหม? ถึงว่าละครจบไป คุณหนังจบเรื่องไป
หนังนี้จบแล้ว ความเป็นไปเกิดการตายจบสิ้นแล้ว เราจะไม่เป็นหนังไม่เป็นส่วนหนึ่งของ
บทละครนี้ เราจะไม่เป็นส่วนหนึ่งของวัฏฏะนี้ เราจะไม่เป็นส่วนหนึ่งของชีวิตนี้ เราจะไม่เป็น

ส่วนหนึ่งไป มันจบสิ้นกระบวนการของมันทั้งหมด มันทำลายของมันออกไปทั้งหมด เห็นไหม
ชีวิตนี้จบสิ้นในศาสนาของเรา

นี่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสธรรมอย่างนี้ขึ้นมาแล้วสั่งสอน สั่งสอนให้สาวก
สาวกจะเป็นผู้ประพฤติปฏิบัติ ปัญญาในศาสนาพุทธเป็นปัญญาอย่างนี้ละ ไม่เป็นปัญญาอ่อนวอน
หรือ ในลัทธิต่างๆ เขาอ่อนวอนเอา ขอให้พระเจ้า ขอให้ผู้ที่มิอำนาจเมตตาเรา ขอให้ผู้มีอำนาจ
ปกป้องดูแลเรา

มันจะปกป้องดูแลไปไหน? เวลาเรากินสารพิษเข้าไปในร่างกาย ใครเป็นคนขับออกมา ก็
ร่างกายเราขับออกมา จิตเป็นอวิชชา มันเป็นกิเลสอยู่ในหัวใจ จะให้ใครขับออกมา ถ้าเราไม่มี
มรรคญาณ ไม่มีปัญญาไปขับมันออกมา สารพิษในร่างกายเราใครขับออกมา กิเลสในหัวใจเรา
ใครขับออกมา จากมรรคญาณ นี่ไง องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าถึงบอกว่าเป็นผู้ชี้ทางไป
แล้วเราเป็นผู้ปฏิบัติ

สารพิษอยู่ในร่างกายของเรา แล้วไปอ่อนวอนให้คนอื่นเอาสารพิษนั้นออกได้อย่างไร?
สารพิษอยู่ในร่างกายของเรา เราก็ต้องกินยา เราต้องมีธรรมะ มีคำริชอบ งานชอบ เพียรชอบ นี่
ชอบ เห็นไหม สารพิษอยู่ที่ไหน? จะเอาออกมาได้อย่างไร? นี่งานชอบ ชอบตรงไหน? เจ็บไข้ได้
ป่วยรักษาที่ไหน? ก็รักษาไปตามสภาวะแบบนั้น เพราะโรคภัยไข้เจ็บมันมีหลายแขนงเหลือเกิน

นี่ก็เหมือนกัน โสดาบัน สกิทา อนาคา มันมีหลายแขนงเหลือเกิน นี่มันจะชำระของเรา
เอง องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นผู้ชี้ทาง แล้วเราเป็นผู้ที่ประพฤติปฏิบัติไป เราถึงจะ
พยายามพึงธรรม เราถึงต้องมีความเคารพสถานที่ เคารพในสิ่งสูงสิ่งต่ำ เขาบอกว่าโลกนี้เสมอ
ภาคๆ มันเคารพสิ ถ้าเสมอภาคเท่ากับมือต้องเหมือนกันสิ เท่ากับมือทำไมทำหน้าที่ต่างกัน? ทำ
หน้าที่เดิน มือหน้าที่การทำงาน แล้วเสมอภาคกันก็เอามือต่างเท้า เท้าต่างมือสิ นี่ความคิดของ
โลกมันคิดไปโดยความเป็นไปไม่ได้

แต่ธรรมะเป็นไปไม่ได้ ถ้าจิตสงบแล้วมันเป็นไปไม่ได้หมดแหละ เสมอภาค เสมอภาคจาก
หัวใจใจ แต่ความสูงความต่ำต่างกัน ในการกระทำของมันต่างกัน ในมรรคญาณต่างกัน ต่างกัน
อย่างนี้ต่างกันขึ้นมา ถึงที่สุดแล้วสิ่งนั้นเป็นสมมุติชั่วคราว แล้วเราทำถึงที่สุดเราถึงได้ประโยชน์
ของเราละ นี่ศาสนาประเสริฐอย่างนี้ เราถึงต้องเคารพ เราถึงต้องบูชา อย่าทำลาย อย่าทำลายกัน

มันจะเสื่อมไปนะ โดยธรรมชาติของสิ่งที่สูงสุด เห็นไหม เรายังจรรวดขึ้นไปบนท้องฟ้ามันก็ตก
มาในโลก

นี่ก็เหมือนกัน ศาสนาขับเคลื่อนถึงที่สุดมันก็เสื่อมไปตามธรรมชาติของมันอยู่แล้ว มัน
จะเสื่อมโดยธรรมชาติของมันอยู่แล้ว แต่อย่าให้มันเสื่อมจากน้ำมือของเรา อย่าให้เสื่อมจากการ
กระทำของเรา เราทะนุถนอมมัน แล้วอย่าทำให้สิ่งนี้มันหลุดจากมือเราไป เอวัง